

A Mihály Kertje Waldorf Óvoda
Pedagógiai Programja

2010. május 14.

Tartalomjegyzék

1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA	4
1.1 AZ ÓVODA ADATAI.....	4
1.2 SZEMÉLYI FELTÉTELEK	4
2. A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE	4
2.1 A KISGYERMEK.....	5
2.2 A Waldorf pedagógia pedagógusképe	5
3. AZ ÓVODAKÉP	6
4. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLKITŰZÉSEI	6
5. FŐ FELADATAINK	6
6. ALAPELVEINK, SPECIALITÁSAINK	7
7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	8
7.1 SZABAD JÁTÉK	9
7.2 MESE – VERS	10
7.2.1 A mese	10
7.2.2 A vers.....	11
7.3 BÁBOZÁS	12
7.4 ZENE – ÉNEK.....	13
7.5 SZÉP MOZGÁS – A RITMIKUS JÁTÉKBAN.....	14
7.6 KÉPALKOTÁS ÉS FORMÁZÁS	15
7. 7. HÁZTARTÁSI, KERTI MUNKÁK.....	16
8. RITMUSOK AZ ÓVODÁNKBAN	16
8.1 ÜNNEPEK RITMUSA	16
8.2 A HÉT RITMUSA	19
8.3 A NAP RITMUSA	20
9. ISKOLAÉRETTSÉG	21
10. ÓVODA KAPCSOLATAI	21
10. 2. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA	22
11. GYERMEKVÉDELEM	23
11.1 Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységek:	23
11.2 Differenciált fejlődés segítésének lehetőségei	23
12. ÉRVÉNYESSEGI NYILATKOZAT	24
12.1 A Helyi Óvodai Nevelési Program érvényességi ideje.....	24
12.2 A Helyi Óvodai Nevelési Program felülvizsgálata	24
12.3 A Helyi Óvodai Nevelési Program módosításának lehetséges indokai	24
12.4 Előírás a programmódosítás előterjesztésére	24
12.5 A Helyi Óvodai Nevelési Program elérhetősége és nyilvánosságra hozatala.....	24
12.6 A Helyi Óvodai Nevelési Program hatályba lépése	24
13. FELHASZNÁLT IRODALOM	25
14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	26
Melléklet:.....	27

1. ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

1999 májusában a Waldorf pedagógia iránt elhivatott szülők és pedagógusok kis csoportja létrehozta a Gyermekkert Kecskeméti Waldorf Egyesületet. Az egyesület célul tűzte ki a Waldorf-óvoda és iskola létrehozását Kecskeméten. Hosszas előkészítő munka után 2002-ben elindult a Kecskeméti Waldorf Általános Iskola. 2003-ban lettünk hivatalosan bejegyezve, mint Waldorf Óvoda. Egy intézményként a Kecskeméti Waldorf Egyesület működteti.

Óvodánk a Waldorf Óvodai Programot (WOP) választotta nevelési alapprogramjául.

Óvodánk Kecskemét városban működik, „beóvodázási” körzete az egész város, az agglomeráció és a város közeli más megyék települései.

1.1 AZ ÓVODA ADATAI

Neve:	Kecskeméti Waldorf Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Óvoda telephelye:	6000 Kecskemét, Napsugár u. 2.
Fenntartó neve, székhelye:	„Gyermekkert” Kecskeméti Waldorf Egyesület 6000 Kecskemét, Szarkás 74.

1.2 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A Waldorf Óvodák Nemzetközi Szövetsége által elismert elméleti és gyakorlati képesítéssel, valamint felsőfokú állami óvodapedagógusi végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok látják el a nevelési- oktatási feladatokat

Az óvodapedagógus munkáját szakirányú végzettséggel rendelkező alkalmazott segíti.

Az óvónő és az óvodai nevelőmunkát segítő alkalmazott összhangban végzik feladataikat.

2. A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert – az emberi lény legbensőbb magját – **transzcendens eredetű individualitásnak** tekinti.

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Öntudatra kell ébrednie a világ és a többi ember megismeréséhez, fel kell fognia az individualitás szabadságát, amely egyben felelősségvállalás is. E felfogás szerint az emberi lét célja az egyén erőinek mind teljesebb kifejtése a világ, s a többi ember javára is.

Mind testi, mind lelki, mind szellemi értelemben leírhatóak és nyomon követhetőek azok a törvényszerűségek, amelyek meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más-más szükségletek és képességek lépnek fel az egyes életkorokban, s mindezen túlmenően jellegzetes alkati, lelki, szellemi sajátosságok jellemzik az egyént

A nevelés s majd az önnevelés célja és feladata: segítséget nyújtani ahhoz, hogy az ember felismerje az általános törvényszerűségeket és egyéni sajátosságait, s így haladjon egészségesen az önfejlődés útján, és a felmerülő lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen kiválasztani a személyiségének legmegfelelőbbet.

Így váljon **testileg egészséges, lelkileg szabad és szellemileg kreatív emberré**. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, **környezetét** ne visszautasítsa, hanem **emberségesebbé tegye**.

2.1 A KISGYERMEK

Minden gyermeket, mint a „**jövő csíráját**” szemléljük, aki az őt nevelő egyént arra indítja, hogy új képességeket fejlesszen ki önmagában, tanulja meg a jövő jeleit minden gyerekben felfedezni, megismerni, ápolni.

(„ Ha úgy vesszük az embereket, amilyenek, akkor rosszabbá tesszük őket. Ha úgy kezeljük őket, mintha azok lennének, akiknek kellene lenniük, akkor segítjük őket azzá válni, akivé válni képesek.” (Johann Wolfgang Goethe))

Ilyen értelemben a Waldorf-pedagógia, alapítója Rudolf Steiner szerint, az emberben élő szellemi individualitást a világban élő szellemiséghez akarja vezetni.

A gyermek átél – ha nem is tudatosan – olyan gondolatokat és érzelmeket, melyeket a környezetében élő, számára fontos személyek gondolnak és éreznek.

Szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolattal, egy természetes emberi kompetenciával átszótt környezettel vesszük körül a kisgyermeket, így az kedvezően hat az ő életérzésére, önértékelésére és az akarati tevékenységére.

Tudatosan figyelünk arra, hogy a gyerekek elég ideje legyen arra, hogy a saját tempója szerint tudja felfedezni a világot, feldolgozni tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőséget mindegyik érzékszerv területén. Biztosítjuk az inger gazdag fizikális, pszichés környezetet.

2.2 A Waldorf pedagógia pedagógusképe

Az elsődleges érzelmi burok megteremtője a család, a Waldorf óvónő ezt képes táplálni, éltetni, saját meglátásával pedagógiailag támogatni.

- olyan pedagógusok nevelik a gyerekeket, akik törekednek az ítélet, előítélet-mentes, elfogadó, segítő, támogató gondolkodásra és erre nevelik önmagukat,
- a szülők felé nyitottak, pozitív kisugárzásúak és hiteles személyiségűek,
- tud közösségben dolgozni a kollégáival, a szülőkkel, mely példaként szolgál a körülötte élőknek,
- érzékelhető fejlődést mutasson önmagához képest, melyért önmaga és az óvónői konferencia felelős

Így a szülő biztonságban érzi magát és ez által gyermekét az intézményben.

3. AZ ÓVODAKÉP

A Waldorf-óvoda sajátossága,

- szülői akarat és összefogás által jönnek létre, a szülők tudatosan másként szeretnének fordulni gyermekeik felé,
- a gyermeki jogok figyelembevételével a gyerek mindenekfelett álló érdekét szem előtt tartva a gyerek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében törekszünk arra, hogy a gyermeket a családban és az óvodában is az antropozófia emberképén alapuló nevelési hatások érhék,
- a szülőkkel egy olyan nyitott kapcsolatot alakítsunk ki, melyben egy őszinte, egymást segítő kommunikáció működik,
- minden családot igyekszünk aktívan bevonni az óvoda életébe: jelenti ez a pedagógiánkban való elmélyülésük megsegítését, hospitálási lehetőség biztosítását gyakorlati tapasztalatok szerzésére,
- biztosítjuk a gyermekközpontú, az egyenlő hozzáférést, az inkluzív, az integrált és az interkulturális nevelést támogató szemléletet és ezen alapuló légkör megvalósulását,
- az érzelmi biztonságot adó légkör, ezért pedagógusaink nyitottak, elfogadóak, pozitív kisugárzásúak, akik törekednek az önfejlődésre,

4. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLKITŰZÉSEI

Célunk:

- azt a mély meggyőződést elültetni a gyermek lelkében, hogy a „világ jó” és ezáltal megalapozni bennük az élethez való pozitív viszonyulást,
- a gyerekeket olyan tapasztalatokhoz juttatni, hogy a világ tetteikkel formálható, alakítható, ezáltal erősíteni kezdeményező készségüket, reális önértékelésüket, bizalmukat önmaguk és a világ felé,
- határok között nevelni a gyerekeket úgy, hogy mindenki a saját fejlődési útján a legteljesebben tudja megélni önmagát

5. FŐ FELADATAINK

Az egészséges életmód alakítása

- Az állandóan visszatérő ritmusok a gyermek biztonságérzetét növelik, így biztosítjuk a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek szervezését (napi, heti, éves ritmus). Ezt szolgálja napirendünk tudatos összeállítása, melyben a koncentráltabb tevékenység után mindig egy szabadabb következik. Ezáltal ritmusa lesz a napnak, melyben a ki és belégzés minősége váltakozik, s elég idejük van a világról szerzett tapasztalataik feldolgozására.
- Gabona alapú ételeket készítünk tízóráira, mely megsegíti a gyermek testi fejlődését, s példát adunk egy egészségesebb táplálkozásra, ez által megalapozzuk az egészségmegőrzés szokásait.
- Olyan játéklehetőségeket, tevékenységeket biztosítunk a gyerekeknek, melynek során testi képességeikről, testsémájukról és nemi identitásukról szerezhetnek tapasztalatokat és kialakulhatnak kötődéseik szűkebb és tágabb környezetükhöz.

Szocializációs folyamataik megsegítése.

- A legtöbb gyermeknek az óvoda az első intézmény melybe a családi közösségből kilép. A vegyes életkorú csoport sok lehetőséget rejt a szocializációra, a nagyobbak előremutató példájával illetve a kisebbek felé irányuló toleranciával, szokás és normarendszer megalapozásával
- Elfogadó, bizalmat sugárzó légkör tudja ezt segíteni egy kifinomult, a gyerekek életkorához (3-7 év) igazodó óvónői, dajkai kommunikációval, kooperációval.
- Mindez egy nagycsalád érzetét kelti a gyermekben, ahol érzelmileg biztonságban érezheti magát, s ez megkönnyíti a közösséghez való alkalmazkodást.

Anyanyelvi nevelés és értelmi fejlesztés

A gyermekek életkori sajátosságait szem előtt tartó, az egyéni sajátosságokon alapuló nevelés megvalósítása, amely a gyermeki önérvényesítő törekvések mellett teret ad a gyermek önkifejezésének is.

A Waldorf-pedagógia emberismeretere építve az óvónők egy speciálisan kimunkált gyermekmegfigyelés segítségével valósítják meg ezt a feladatot.

A gyerekek fantáziaerőinek megtáplálása

Ezáltal valósulhat meg, hogy iskolás korra kialakul képzeletük, felnőtt korukra pedig szellemileg kreatív emberré váljanak.

A gyermek iskolaéretté válásának megtámogatása

Az óvónő az inger gazdag környezetet, a sokoldalú tevékenységet biztosítja, melyben a gyermek kipróbálhatja önmagát és fejlődhetnek képességei.

Tudnunk kell, hogy a gyermek általában a hetedik életév végére válik iskolaéretté. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában, a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában. A gyermekek megnyilvánulásaiból egyértelműen látszik, hogy ki hol tart ezen az úton, s biztonsággal elküldhető-e iskolába.

A szülők megtáplálása a Waldorf-pedagógia nevelési alapelveivel

Szülői köreinken és munkatársaink példamutatásán keresztül ismerik meg pedagógiánk sajátosságait, és ezáltal segítjük őket, hogy mindennapjaikban elfogadóan, segítően, támogatóan tudjanak fordulni gyermekeikhez.

6. ALAPELVEINK, SPECIALITÁSAINK

- Az óvónő szeretetteljes együttélést vállal a gyerekekkel, amelyben a gyermek megőrizheti emberi méltóságát, közben folyamatosan tájékozódhat a gyermek állapotáról, testi és lelki közérzetéről.
- Az anyai gondoskodást az óvónő tudatosan magára vállalja, így teremti meg a családias légkört, mely az egész csoportot átöleli.
- A Waldorf-óvoda áttekinthetővé teszi a mindennapi cselekvések világát a gyermek körül. A gyermekek az értelmes és áttekinthető tevékenységeket átélhetik és utánozhatják. Az adott

napra jellemző művészeti tevékenységen és az aktuális ünnepkörhöz kapcsolódó direkt mozgásos játékon kívül az óvónő a praktikus élet tevékenységeit (háztartási, kézimunka) végzi a gyerekek között.

- Tiszteletben tartjuk minden gyermek egyéni adottságait, fejlődési ütemét és szükségleteit és biztató attitűddel támogatjuk, hogy a gyermek szabadon, de határok között élhesse meg önmagát
- A cselekvés, az érzés és a gondolkodás fejlődésében figyelmes, tapintatos vezetéssel segíti az óvónő a gyermeket.
- Az óvónő követendő mintát nyújt a mindennapokban a maga tevékenységeivel, érzelmeivel, gondolataival.
- Az óvónő saját személyiségét állandóan fejleszti, ezáltal eleven példával szolgál a fejlődésben lévő gyermekek számára, megalapozva ezzel az életen át tartó tanulás igényét
- Az óvodás gyermek tanulásának legfőbb formája az önkéntelen figyelem által vezérelt spontán utánzás.
- Az óvodáskor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék.
- Stilizált eszközökkel, a szabad játék, mesélés lehetőségével fantázia táplálása.
- Az óvodai élet minden tevékenységformáját áthatja az anyanyelvi nevelés.

7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Az óvodai élet tevékenységi formáit a következő szempontok szövik át.

- A gyerek minden tevékenysége az óvónő jelenlétében vagy tudomásával folyik.
- Teljes figyelemmel és mindig érdeklődve kíséri a Waldorf-óvónő a körülötte zajló eseményeket.
- Minden, a csoport életéhez szükséges munkát (öltöztetéstől kezdve a takarításig) az óvónő és a dajka végez, a gyerekek előtt.
- Az óvodai időben az óvónő semmit se csinál, amit a gyerekek nem utánozhatnak.
- Tudatában van annak, hogy valamennyi tevékenysége inspirálja és táplálja a gyerek szabad játékát.
- Arra törekszik, hogy a gyerek szívesen kapcsolódjon be a tevékenységekbe, őt utánozva.
- A Waldorf-óvónő által végzett háztartási és kerti munkák zöme hasonlít egy régi, hagyományos háztartás munkáihoz, ahol nem gépek működnek, hanem az emberi kéz dolgozik.
- Beszélő környezet biztosításával, helyes mintaadással, a szabálykövetés lehetőségével valósítjuk meg az anyanyelv fejlesztését, a kommunikáció különböző formáinak elsajátítását.

7.1 SZABAD JÁTÉK

Cél:

Valósuljon meg a valódi tapasztalatszerzésre alapuló tanulással a személyiség fejlődése, melyre a Waldorf-óvodai élet egésze ad lehetőséget.

Feladat:

- kisgyerek szükségleteiből fakadó játékgigényének kielégítése, a gyerek fantáziájának fejlesztésével a különböző tevékenységek biztosításával
- gyerek rácsodálkozva és aktívan, folyamatokban megtalálja saját helyét a csoport, élő, tevékeny közösségében, így fejlődnek szociális kompetenciái
- környezet feletti kompetencia alakítása azzal, hogy a gyermek úgy alkalmazza a játékszert és játékbútort, az anyagokat, ahogyan szüksége van azokra és megteremti saját játékvilágát
- A gyermek fantáziájának fejlődését, kreativitásának kibontakozását segítik a stilizált eszközök és változatos tevékenységformák

Pedagógus attitűd:

- szabad játék során az óvónő kerüli a direkt módon történő játék téma kezdeményezését illetve a játék irányítást,
- meleg, derűt sugárzó légkör az óvoda „életműhely”-nek is nevezhető mindennapjaiban
- az óvónő munkája körül olyan hangulat áradjon, hogy a gyerekek „mint egy burok alatt” érezhessék magukat s így játszhassanak,
- figyelemmel kísérje és megértéssel kövesse a játék alakulását,
- ötletet tudjon felajánlani, az adott helyzetben, ha a gyerek nem talál be a játék világába, hangulatába, a játék elakad, vagy túl erősen leragad egy monoton, egyoldalú játékformánál
- a konfliktushelyzeteket megelőző jeleket vegye észre és ilyenkor időben, tapintatosan a gyerekek játékvilágába belépve, mint szereplő segítsen.

Eszközök: stilizáltak és/ vagy élethűek, részletesen kimunkáltak

- különböző kuckók
- ideiglenesen kiépíthető házacskák
- bot-paripák
- palástok
- textil koronák, fejdíszek
- babák, bábok
- nagy fa és kő építőelemek
- különböző természetes anyagok, textíliák
- babakonyha bútorokkal
- babakonyha felszereléssel
- kötött állatok, filcből készült állatok

7.2 MESE – VERS

7.2.1 A mese

Cél:

Valósuljon meg a lelki-szellemi értékek átadása és a példakép erejű emberi fejlődési folyamatok megismertetése.

Feladat:

- esztétikai és erkölcsi kategóriák megláttatása az eredeti népmesék által,
- a gyerek esztétikai és erkölcsi érzelmeinek kibontakoztatása a mese hosszabb időn át (minimum két hét) tartó folyamatos megélésével,
- az érdeklődés, a biztonságérzet, az azonosulás és megértés biztosítása a mese ismétlésével,
- belső képzet alakítása a szabad meséléssel, átélhető tartalommal,
- értelmi és anyanyelvi képességek gazdagítása a szókincs bővítésével, a fogalmak érzelmi töltésének megéreztetésével, amely segíti a belső képzet kialakulását,
- a gyermek saját mese és vers alkotásával biztosítjuk az önkifejezés alternatív lehetőségeit,
- a világvélemény alakításával a nemzeti identitástudat megalapozása,
- az önkéntelen figyelem fejlesztése az egyszerűbb mesétől a hosszú komplikáltabb mesék hallgatásáig

Pedagógus attitűd:

- szakszerűség és következetesség,
- könyvnélküli mesélés,
- következetes szokásrenddel segítjük a mesei hangulat megteremtését és fenntartását,
- átélt képzletek meghallgatása, nyitott és eleven kérdések támogatása

Tartalmak:

- eredeti népmesék,
- aktuális ünnepkörhöz kapcsolódó mesék,
- évszakhöz kapcsolódó mesék,
- klasszikus és kortárs irodalmi művek,
- gyermek önálló alkotásai

Eszközök:

- gyertya,
- könyvek

7.2.2 A vers

Cél:

Valósuljon meg a ritmizált és rímes beszéddel, a vers örömeinek átélésével a belső világ kifejezése.

Feladat:

- a feladatokhoz való érzelmi kötődés megalapozása a ritmikus- ritmusos rítusokkal,
- a zeneiség, a tempó, a ritmus, a dinamika és a hangzás sokféle lehetőségével az önkifejezés segítése,
- a gyermekben örömteljes, indíttatás keltése, hogy megszeresse a szép beszédet és az anyanyelvet, a mindennapi élet folyamatába épített verseléssel, ritmikus játékokkal,
- a vers és a dal örömteli elsajátítását szolgálja az is, hogy a gyerek sohasem kényszerül arra, de választhatja, hogy egyedül szerepelve egy verset vagy dalt előadjon,
- az alkotó fantázia, kreativitás fejlesztése a spontán verseléssel, ritmikus játékokkal

Pedagógus attitűd:

- nyugodt, derűs, kreativitást segítő hangulat megteremtése,
- a napirend változásaihoz igazodó ritmusok alkalmazása, kitalálása,
- az adott évszakhoz, az ünnepkörhöz igazodván, a csoport összetételének megfelelően kiválasztott tanulási tartalmak,
- meglévő versekhez dallam komponálása,
- támogató, reflektív magatartás

Tartalmak:

- dajkáló,
- lovagoltató,
- ujj-játék,
- asztali áldás,
- köszöntések,
- népi irodalmi művek,
- mesék verses formában,
- kitalált történetek,
- ritmizált szövegek,
- az adott évszakhoz, az ünnepkörhöz igazodó irodalmi művek,
- magyar és nemzetközi irodalmi alkotások,
- válogatott kortárs irodalmi művek,
- a vers és a dal szertartás elemeként szerepel

Eszközök:

- tervszerű, komplex, integratív tevékenységsorok,
- hely, idő biztosítása,
- saját készítésű leporellók

7.3 BÁBOZÁS

Cél: Alapozódjanak meg a személyes és szociális kompetenciák

Feladat:

- figyelem fejlesztése a báb színeivel, mozgásaival,
- gyerek belső képeinek aktivizálása arra, hogy a szabad játékban ő maga is fölépítsen egy tájat, anyagokat és bábként használható figurákat keressen, vagy készítsen, s végül előadja bábszínházát a többieknek, ezzel alakuljanak szociális képességei is,
- kreativitás lehetőségének biztosítása „rögtönzött”, az adott pillanatban kitalált mese,
- a gyermek lelki harmóniájának segítése az intenzív gyermeki projekció által,
- szabálytudat alapozása a meséléssel és a bábozással kapcsolatos csoportszokások betartásával

Pedagógus attitűd:

- támogató, segítő,
- tudjon közös képi nyelvben gondolkodni a gyerekekkel

Tartalmak:

Eszközök:

- saját készítésű álló bábok,
- saját készítésű marionett figurák,
- asztal,
- színes selymek

7.4 ZENE – ÉNEK

Cél:

Alapozójék meg a zene iránti fogékonyság

Feladat:

- a gyerek tudja felfedezni, honnan erednek a különböző hangok, érezzék, hogy a hang ott keletkezik, ahol valaki zenél, mesél,
- a zenéhez közvetlenül kapcsolódó mozgással az érzékelés, észlelés differenciáltabbá tétele, a mozgáskoordináció formálása,
- a csend megélésével, hallgatással, önuralom, önfegyelem, kiválás képességének megalapozása,
- a hibajavítás lehetőségével az önkép és önismeret erősítése,
- a hangszerek segítségével, a különböző hangminőségek érzékelésével a fonémahallás kialakulásának segítése,
- a különböző zenei eszközök alkalmazásával, használatával, a zenei kompetenciák megalapozása,
- improvizálás,

Pedagógus attitűd

- oldott, nyugodt légkör és a csend biztosítása,
- a hibajavítás lehetőségének biztosítása,
- technikai eszközök mellőzése,
- a gyerekek számára életkoruktól függően más és más hangszer használatának biztosítása,
- javaslatétel a családok felé igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokra,
- a gyerekek hangszínének megfelelő hangmagasságban énekel (a hang)

Tartalmak:

- kvint intervallumú, és pentaton zene,
- csengő-zengő hangok,
- óvónői zenélés, énekelés,
- napirend változásaihoz igazodó énekek alkalmazása, kitalálása

Eszközök:

- különböző hangszerek,
- kis rézharangok,
- harangjáték,
- gyerek-hárfa,
- xilofon,
- csörgők, botok,
- pengetős vagy fúvós hangszerek,
- hangvilla, vagy hangsíp

7.5 SZÉP MOZGÁS – A RITMIKUS JÁTÉKBAN

Cél:

Alakuljon ki a gyermek sajátos mozgásnyelve.

Feladat:

- saját test- és térérzékelés megalapozása a szabadon kapcsolódással és utánzással,
- ritmusos mozgások átélése a belső motiváció mozgósításával, az érzelmi azonosulás kiváltásával,
- mozgásformák harmonizálása a közvetlen utánzóképeségére építve az erőteljes, gyengébb, illetve a nagy és egészen finom mozgások, a vidám és komolyabb hangulatok beépítésével,
- mesei jelenetek megelevenítésével az önkifejezés változatos módjainak biztosítása

Pedagógus attitűd:

- óvónő teljes átéléssel azonosul a vers tartalmával- így ad mintát a gyermek számára,
- dalt énekelve vezeti az óvónő a gyerekeket arra a helyre, ahol majd együtt tudnak mozogni és táncolni,
- szórt alakzat preferálása a körformában végzendő gyakorlatvezetéssel szemben,
- mintaadás, ráhangolás úgy, hogy utasítást ne kelljen adni,
- az óvónő egyszerűen mozdul és énekel, úgy mintha ott helyben találná ki, mesélné el az egészet,
- szokásrenden alapuló felépítettség

Tartalmak:

- mindennapos ritmikus játék, 15-20 percig tart,
- hosszabb ideig (minimum két hétig) naponta ismétlődik egy-egy ritmikus játék,
- élményszerű mozgás és tánc,
- mondókák- egy történetbe ágyazva,
- versek- egy történetbe ágyazva,
- dalok- egy történetbe ágyazva,
- aktuális ünnephez és évszakhoz kapcsolódva,
- a természet élete és az emberi munka megjelenítése a mozgásnyelvben,
- születésnap megünneplése,
- Betlehemezés,
- mese dramatizálás,
- erőteljes, gyengébb, illetve a nagy és egészen finom mozgások,
- vidám és komolyabb hangulatok váltakozása,
- gyors és lassúbb mozdulatok,
- az óvodások kövessék az óvónőt, és ezáltal kapcsolódjanak be a ritmikus játékba
- körtáncok,
- egyszerű mozgásos szabályjátékok,
- euritmia mozgás-művészet heti egyszeri bevezetése, alkalmazott tanár esetén

Megjegyzés: Euritmiát (mozgásművészet) csak szakképzett Euritmista tarthat a Waldorf-óvodákban.

7.6 KÉPALKOTÁS ÉS FORMÁZÁS

Cél:

Az esztétikai fogékonyság és a belső képzetek megalapozásával gazdagodják a gyermekek fantáziája, az alkotó képzelete és önkifejezése.

Feladat:

- alkotó- és formáló készségének alakítása, megteremtve ezzel az önkifejezés lehetőségét,
- percepció fejlesztése a különböző minőségek, eszközök, technikai alapelemek és eljárások megtapasztalásával,
- a föld, víz, hő és egyéb természetes „elemi” dolgok minőségének közvetlen, megélése, kipróbálása által, az anyag és a saját maguk lehetőségeinek megtapasztalása, önértékelés alakulásának segítése,
- kör alakú vagy hosszúkás cipó, „kígyók”, rudak, csigák, fonott kalácsok, koszorúk készítésével a formaképzet gazdagodása, szem- kéz konvergencia alakulása,
- a három alapszínből vizes papíron „kikeverve” előállított színek élménye által a kreativitás, az alkotó fantázia kibontakoztatása,
- a szabad döntés lehetőségének biztosításával a döntési képesség és az egyéni sajátosságok, érési ütem és szükségletek figyelembe vétele

Pedagógus attitűd:

- feltételek biztosítása, gondos előkészítése, a tevékenységekhez kapcsolódó szokásrend megalapozása,
- következetesség,
- mintaadás,
- segítségnyújtás a gyermek produktumának tiszteletben tartásával,
- a gyermekalkotások elemzése által a gyermeki fejlődés nyomon követése

Tartalmak:

A hét minden napjához kötődik egy-egy művészeti tevékenység.

- rajzolás,
- gyapjú kép,
- gyurmázás, plasztikus formálás,
- sütés, mint formálási tevékenység,
- vizes alapú festés,

Eszközök:

- méhviaszból készült (ezért illatos), élénk, telített színű téglácska alakú kréták,
- méhviaszból készült (ezért illatos), élénk, telített színű rúd alakú kréták,
- minden gyerek számára külön gyűjtő mappa,
- sok színnel megfestett, kártolt gyapjú,
- filc anyaggal bevont lapok,
- vizes alapú akvarell festék,
- élénk, telített színű, a kéz melegétől megpuhuló méhviasz lapocskák,
- tészta,
- rajztábla,
- szivacsok,
- vizes üvegek,
- festőszekrény
- ecset

- festékes tálkák

7. 7. HÁZTARTÁSI, KERTI MUNKÁK

Cél: A praktikus tevékenységek gyakorlásával a környezet feletti kompetencia megalapozása

Feladat:

- olyan folyamatok biztosítása, amelyek érzéki és mégis áttekinthető tapasztalatokkal szolgálnak a külvilág fontos, hozzánk kapcsolódó eseménysorairól, a kognitív kompetenciák fejlesztése a megismerési folyamatok által,
- különös hangsúlyt kap a kézművesség, mint elemi játékkészítési lehetőség, mindaz, ami elkészült, felhasználható a játékokhoz, így fejlődik finommotorikájuk, a szem-kéz konvergencia, a kitartás, a késleltetés, és így valósul meg az ismeretátadás,
- a munkákat a szabad játékba beépítve végzik a gyerekek, így lehetőségük van a különböző folyamatok átélésére, ez által alakul környezettudatos magatartásuk, megalapozva ezzel a környezet védelméhez, megóvásához és fenntarthatóságához kapcsolódó szokásokat

Pedagógus attitűd:

- jókedvű, szépségre törekvő mintaadás,
- következetesség, feladattartás

Tartalmak:

- a mindennapi munkák (sütés, főzés, asztalterítés, ételosztás, mosogatás, rendrakás, virágöntözés, állatgondozás, takarítás),
- heti visszatérő munkák (mosás, vasalás, varrás, játékszer javítása, évszakasztal gondozása,
- havi, évszakonkénti munkák (veteményezés, aratás/betakarítás, befőzés, gyapjú feldolgozása, selyemfestés...)

Eszközök:

- vasalódeszka,
- vasaló,
- szövőkeret, körmöcske,
- varródoboz, olló,
- selyemkendő,
- színes pamutkendő,
- színes gyapjú, fehér gyapjú,
- színes gyapjúfonal, színes filcanyag,
- kerti szerszámok

8. RITMUSOK AZ ÓVODÁNKBAN

8.1 ÜNNEPEK RITMUSA

Állandó ismétlődéssel térnek vissza az évkör ünnepei, a természet évszakonkénti változásai és az ezzel összefüggő emberi munkák. A csoportszobában és az évszakasztalon is tükröződik az adott évszak hangulata és az évkörön belüli ünnep jellegzetessége.

A színek, díszek, továbbá a mesék, versek, dalok tartalma és a tevékenységek, munkák jellege mind a gyermek számára érzékelhető szinten arról beszél, hogy milyen időszakban él ő éppen. A természet szüntelen körforgásban éli ritmusát. Mindez megszabja az ember életét, munkáját. A Waldorf-óvodában ünneptől ünnepig ezekkel a ritmusokkal összhangban él az óvónő és a gyermek.

Az év ünnepei:

- Betakarítás (terményünnep)
- Szent Mihály időszak
- Szent Márton időszak
- Szent Miklós – Advent
- Vízkereszt – Három királyok időszak
- Farsang
- Húsvét
- Mennybemenetel
- Pünkösdi időszak
- Szent János időszak (nyárünnep)

Betakarítás ünnepe (szeptember)- hálaérzés

Évszakasztalunkon a folyamatosan érő gyümölcsök, zöldségek pompáznak, melyekből nap, mint nap felhasználunk a tízórainkhoz és a csemegénkhez.

A nyáron learatott gabonakalászokat kicsépeljük, kis zsákokba gyűjtjük a búzaszemeket, az őszt visszaadjuk a természetnek. A búzaszárat eltesszük az adventi jászolhoz. Kézi malomban megőröljük a gabonánkat, s e lisztből sütjük az aratási cipónkat.

Formája: Szülőkkel közös ünnep

Mihály-időszak (október)- erőpróba

Ebben az időszakban megjelenő mérleg az egyensúlykeresés jelképe: a fizikai erő és az emberi lélek finomságai között, az értelem és a szív „sugalmi” között, a külső világ erői és a bensőnk morális értékrendje között.

A gyerekek bátorságpróbán vesznek részt játékos formában. Például egyszerű fakardot készíthetünk ágakból, majd egy mese segítségével kipróbálhatják bátorságukat: a királyfi megpróbáltatások során megtalálja a sárkányt, legyőzi és elnyeri méltó jutalmát.

Formája: sárkányeregetés, szabadban

Márton-időszak (november)- testvéries megosztás

A felezés, a másik javára való lemondás gesztusát hangsúlyozzuk tettekkkel ebben az időszakban.

Elkezdődik a befelé fordulás ideje: lámpásokkal, mécsesekkel is világítunk, ez a fény jelképezi az emberi lény legbensőbb magját.

Például a közösen sült Márton-cipónkat megosztjuk egymással.

Törpevárat építünk a gyerekekkel, a törpék kincsét keressük.

Formája: Szülőkkel közös ünnep

Advent (december)- befelé fordulás, önvizsgálat a várakozás időszaka. Kivárni dolgokat vagy képesnek lenni a várakozásra, gyakran nehezünkre esik. A várakozás megtanít minket az idővel való bánásmódra. Kívánságaink, terveink megvalósítása időt, kitartást igényel, a türelmetlenséget le kell győzni. A gyerekek átélnek a kivárást.

A karácsonyra várakozunk, lelkiekben előkészülünk. A belső nyugalmat és a csendet, amely a lelki béke alapfeltétele, tudatosan próbáljuk az adventi időszakban megteremteni.

Szent Miklós – a születés előhírnöke

Aranydiót rejt a gyerekek cipőjébe. Közös ajándékot hoz egy zsákban az egész csoportnak. Az aszalt gyümölcsök, a magok együttes elfogyasztása a közösségi érzést erősíti. Az Aranykönyvből pedig biztató és előremutató dolgokat olvashatunk ki.

Adventi koszorúnkon a gyertyák fényesen világítanak, míg a szülőkkel adventi dalokat énekelünk reggelente. Csak a gyertyák világítanak. A gyerekekkel elkészítjük az adventi kertecskét, kövekből, mohából, fakéregből, termésekből, dióhéjból, viaszgyurmából. Minden nap felbontásra kerül egy

üzenet az angyalpostából, névre szólóan. Az évszakasztalon négy lépcsőben jelenik meg az adventi kép: kőzet, növény, állatvilág és karácsonykor az ember.

Formája: csoportos előkészület, maga az ünnep családi körben

Vízkereszt, Három királyok időszaka (január)- nemesítjük a lelkünket

Pozitív emberi tulajdonságokat erősítünk a gyermekekben: jólelkűség, empátia, segítőkészség, lemondás... A gyerekekkel szerepjáték során elevenítjük fel a három király történetét.

Évszakasztalunkon gyapjúbábok által tesszük a gyerekek elé a történet képeit.

Formája: csoportos

Farsang (február)- vidámság- öröm, az átváltozás megélése

Egy konkrét téma köré szervezzük a farsangi mulatságunkat, a helyszínt, a díszletet, az egyszerű öltözetet folyamatosan készítjük együtt a gyerekekkel, szülőkkel.

Ezen a vidám napon batyus lakomát tartunk. A nap ékessége a farsangi fánk közös elfogyasztása.

Formája: csoportos, tetszés szerint

Húsvét (március-április) - újjáéledés

Az ünnep tartalma ebben az életkorban még nem felfogható a gyermek számára. Ezért szimbólumokkal, természetben végzett tevékenységekkel jelképezzük.

Például: A húsvéti búzamatot elvetjük a gyerekekkel. A húsvéti búzafű egy tojással szép dísz lesz az otthoni asztalnak.

A tojás adja a remény magvát egy új élethez.

A mag csíráztatása az új élet kezdetét szimbolizálja.

Zöldségmagokat, palántákat, virágokat vetünk az óvoda kertjében a gyerekekkel.

Formája: kerti munka, kifűjt tojások díszítése

Mennybemenetel (május)- átváltozás, szárnyalás

Hasonlóan a Húsvéhoz, szintén csak jelképeket használunk ebben az időszakban. Pillangó, eső, felhő, szél, szivárvány jelennek meg a tevékenységi formáinkban, meséink, dalaink, verseink tartalmában.

Az átváltozás jelentőségét szimbolizálja az ünnep napjának reggelén megjelenő arany szín az évszakasztalon.

Az udvaron virágmagokat még vethetünk ebben az időszakban. Rendszeresen gondozzuk a kertünket, és gyönyörködünk munkánk eredményeiben.

Formája: tetszés szerint, csoportos

Pünkösöd (május)- tűz, közösséghez tartozás érzése

Ebben az ünnepkörben azokat az érzéseket erősítjük leginkább a gyermekekben melyek a csoport közösséggé formálódását segítik.

Szimbólumként megjelenik a fehér galamb, a piros szín.

Tevékenységeink témája, tartalma a madarak.

Formája: csoportos

János-időszak (június)- kifelé fordulás, kifelé áradás

Ebben az időszakban igyekszünk minél több időt a szabadban tölteni a gyerekekkel. Megéljük a négy elem minőségeit: a tüzet: érzékeljük a nap melegét, a vizet: locsolunk, pancsolunk, a földet: homokozunk, sarazunk, a levegőt: labdázunk, buborékot fújunk, figyeljük a bogarak, pillangók röptét, színességét.

Formája: nagy vigasság keretében: táncolunk, bábozunk, piknikkelünk szülőkkel, gyerekekkel együtt, kint a természetben.

8.2 A HÉT RITMUSA

A hét minden napjához kötődik egy-egy művészeti tevékenység.

Hétfő: rajzolás viaszkrétával

Témához nem kötötten, önállóan tevékenykednek a gyerekek. Ez a tevékenység segíti a hétvége utáni visszaérkezést az óvodába, a gyerekek gyakran rajzolják le hétvégi élményeiket.

Kedd: gyurmázás viaszgyurmával

A gyerekek mindent megformálhatnak, amit akarnak.

Szerda: gyapjúkép készítése

Átmenetet biztosít a plasztikus formázás és az akvarell festés között.

Csütörtök: a sütés, mint formálási tevékenység

A hetenkénti cipósütés alkalmat ad tésztával dolgozni, azt megformázni és kisütni.

Péntek: festés a három alapszínből vizes alapra akvarellfestéssel

A tevékenység lényege a színélmény átélése, mert a víz és a festék találkozásának, illetve új szín létrehozásának öröme hatja át

A ritmusok az étrendben is megjelennek. Havi változásban mindig az idényjellegű zöldségek, gyümölcsök szolgálnak táplálékkul, a hét napjait pedig a feldolgozott gabonafajták különböztetik meg. Hétfőn rizs, kedden árpa, szerdán köles, csütörtökön rozs, pénteken zab alkotja lehetőségeinkhez mérten tízóraink és uzsonnánk alapanyagát.

8.3 A NAP RITMUSA

A csoportvezető óvónő a következő szempontok figyelembe vételével maga állítja össze a csoportja napirendjét, melyet az óvónői konferencia hagy jóvá.

A napirend készítés elvei:

- az érzelmi biztonság megteremtése a gyermekben a rendszeresen visszatérő ismétlődésekkel,
- a játékidő és szabad játék védelme,
- a csoport életkor szerinti összetételének figyelembe vétele,
- a gyermeki szükségletek és életkori sajátosságok figyelembevétele,
- „mindenre legyen idő”- megvalósítása a folyamatossággal,
- a szabad és kötött tevékenységi formák ritmikus váltakoztatása,
- rugalmasság is jellemezze, de változtatni a napirend folyamatosságán csak nagyon indokolt esetben lehet (pl. esős nap, ünnep, kirándulás)

7.00 – 9.00	Gyermekek fogadása, Szabad játék, Közben művészeti tevékenység zajlik (minden nap más művészeti tevékenység)
9.30 – 9.30	Rakodó
9.30 – 10.00	Tízórai
10.00 – 11.00	Székkör: beszélgetés például az időjárásról, öltözködésről, aktuális eseményekről, gyerekek élményeiről, vers, ének az időszerű ünnepre készülve, helyhez kötött mozgással kísérve, Mozgásos kör: nagymozgások versek, dalok, mesék nagymozgásokkal kísérve, körjátékok, utánzó és szabályjátékok játszása, mindezeket történetbe ágyazva, egymással tartalmilag, hangulatilag összefüggésben
11.00 – 12.00	Szabad udvari játék
12.00 – 12.40	Ebédelés
13.00 – 15.00	Alvás
15.10 – 15.45	Uzsonnázás
15.45 – 16.30	Szabad játék, udvari játék Gyermekek hazabocsátása

9. ISKOLAÉRETTSÉG

Ez általában a hetedik életév folyamán következik be.

Az egészségesen fejlődő gyermeket óvodáskor végére a következő tulajdonságok jellemzik:

- **testileg fejlett, testi szükségleteinek kielégítését, mozgását szándékosan irányítani képes,**
- **szociálisan érett, ismeri a viselkedés alapvető szabályait, képes kapcsolatteremtésre, együttműködésre, alakulóban van önfegyelme, feladat-, és szabálytudata,**
- **képes konstruktív kommunikációra, érthetően, folyamatosan beszél,**
- **elemi ismeretekkel rendelkezik, önmagáról, a természeti-, társadalmi és kulturális környezetéről, birtokában van a tanuláshoz szükséges képességeknek**

10. ÓVODA KAPCSOLATAI

10. 1. AZ ÓVODA ÉS A SZÜLŐK KAPCSOLATAI

Pedagógiánk hangsúlyozza, hogy az óvoda pedagógusai és a szülők kölcsönösen ajánljanak fel és fogadjanak el egymástól kölcsönös együttműködést. Ez a gyermekre irányul és a gyermek javát szolgálja.

Formái:

- Óvodánkba való felvételkor beszélgetés a szülőkkel (fontos, hogy apa, anya is jelen legyen). Alapvető kérdés, hogy mi hozta őket az intézményünkbe, mennyire ismerik a Waldorf-pedagógiát. Majd külön tájékoztatást kapnak a gazdasági, jogi működésünkről és a szülő-intézmény kapcsolatáról.
- Lehetőséget biztosítunk a jelentkező szülőknek egy előzetes hospitálásra mindkét csoportunkba, hogy betekintést nyerhessenek napirendünkbe, a gyerekekkel való bánásmódunkba.
- Baba-mama csoportunk működik, ahol heti egy alkalommal a délelőtti napirendünk egy részéből kapnak ízelítőt az érdeklődő családok és két óvónőnkkel beszélgethetnek pedagógiánkról, nevelési helyzetekről.
- Havonta egyszer szülői estet tartunk, ahol ismerkedünk a Waldorf-pedagógiával, nevelési helyzetekről beszélgetünk, művészeti tevékenységet folytatunk.
- Év közben fogadóórákat biztosítanak az óvónők a szülőknek, hogy aktuális kérdéseiket meg tudják beszélni.
- Az óvónő beszélgetést kezdeményez a szülőkkel, ha a gyermek állapota, viselkedése indokoltá teszi.
- A szülők aktívan részt vesznek az ünnepek megszervezésében, nyitott ünnepek lebonyolításában.
- Az óvoda rendszeres takarításában, mosásban, varrásban aktív szerepet vállalnak a szülők.
- Törekszik az Óvónői Konferencia, hogy rendszeresen visszajelzést kapjon a szülőktől.
- Közös, családi programok szervezése, óvodán kívül a családok egymás közti kapcsolatának erősítése (kirándulás, főzés, iskolalátogatás stb.)

10. 2. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA

Tanév közben az óvoda és az iskola pedagógusai közös konferenciákon vesznek részt.

Az iskola nyitott ünnepeire az óvodás családok is állandó meghívást kapnak.

A mindenkori elsős osztálytanítónak lehetőséget biztosítunk a hospitálásra, hogy az osztályába kerülő gyermekeket óvodai környezetükben is megismerhesse.

10. 3. SZAKSZOLGÁLATTAL TÖRTÉNŐ KAPCSOLATTARTÁSI FORMÁK:

Speciális, gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

- Logopédiai Intézet:

Képviselője félévenként személyes látogatást tesz óvodánkba. Egyéb esetekben személyes megbeszélés alapján történik a segítségnyújtás.

- Nevelési tanácsadó:

Folyamatos a kapcsolattartás, szükség szerint szaksegítség nyújtása (pl. fejlesztő, pszichológus)

- Gyermekjóléti szolgálat:

A megbízott képviselő tanév elején, szeptemberben Óvónői Konferencia keretén belül az óvónőkkel együtt esetmegbeszélésen vesz részt. Szükség szerint családjainknak bármikor a rendelkezésére áll.

- Pedagógiai Intézet:

Dolgozóink szakmai továbbképzésében és óvodánk működésében nyújt segítséget.

- Gyermekorvos:

Kötelező vizsgálatok ellátása, félévenként és szükség szerint bármikor.

- Védőnő.

Folyamatos kapcsolattartás, szükség szerint bármikor rendelkezésre áll.

11. GYERMEKVÉDELEM

A gyermekvédelem elsősorban az óvoda képviselőjének és a gyermekvédelmi felelősnek a feladata. BKMÖ Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatának munkatársa tanácsadóként segíti óvodánk családjait. Munkáját pedagógusaink együttműködésével végzi.

11.1 Gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységek:

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- az intézménybe került gyermek családlátogatása a leendő óvónővel együtt környezettanulmány céljából,
- szülők tájékoztatása a gyermekvédelmi felelős személyéről, elérhetőségéről,
- szülőknek tanácsadás, felvilágosítás az őket érintő kérdésekről,
- prevenció pl. nyár veszélyei,
- veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek nyilvántartása,
- veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekeknek speciális segítségadás,
- esetmegbeszélés szervezése intézményen belül (pedagógusokkal, intézmény vezetővel Óvónői Konferencia, Pedagógiai Konferencia bevonásával),
- esetmegbeszélés szervezése intézményen kívül (Nevelési Tanácsadó, Gyermekjóléti Szolgálat),
- szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlődésének segítése,
- szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek köre az óvodában: - anyagi problémák a családban, - érzelmi, szociális elhanyagoltság, - válás, - az életkornak nem megfelelő bánásmód

11.2 Differenciált fejlődés segítésének lehetőségei

Szülőkkel való megbeszélés konkrét esetről, szülők felvilágosítása tanácsadás szociális lehetőségekről, a pedagógiai eszközökkel törekedni a káros hatások megelőzésér.

- belső segítség: reggeli ügyelet az óvodában a korán érkező gyerekek reggeliztetése, segélyezési lehetőség, délutáni ügyelet, szociális, mentálhigiénés ellátás körében nyújtott szolgáltatások,
- külső segítség lehetőségeinek felajánlása: logopédus vagy fejlesztő pedagógus segítése, egészségügyi ellátások, Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Szolgálat, Gyermekjóléti szolgálat

12. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

12.1 A Helyi Óvodai Nevelési Program érvényességi ideje

- A nevelőtestület határozata alapján: 2010. szeptember 01. - 2014. augusztus 31.

12.2 A Helyi Óvodai Nevelési Program felülvizsgálata

- Az óvoda nevelőtestülete 2014. augusztus 31.-ig felülvizsgálatot tart, és ennek eredményeképpen módosítja/hatja a Helyi Óvodai Nevelési Programot.

12.3 A Helyi Óvodai Nevelési Program módosításának lehetséges indokai

- ha a vonatkozó jogszabályokban változás áll be,
- hálózatbővítés, leépítés,
- szervezeti átalakítás,
- ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol,
- ha a nevelőtestület legalább 1/3 – a módosításokra vonatkozó javaslatokat nyújt be (a javaslat elfogadásának feltétele a nevelőtestület 50%+ 1 igenlő szavazata).

12.4 Előírás a programmódosítás előterjesztésére

- írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének,
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

12.5 A Helyi Óvodai Nevelési Program elérhetősége és nyilvánosságra hozatala

- A Helyi Óvodai Nevelési Program rövidített kivonatát az óvodába való beiratkozáskor a szülők megkapják.
- A megismerhetőség folyamatának biztosításának érdekében a Helyi Óvodai Nevelési Program az intézmény épületében a szülők faliújságján az egész nevelési év során megtekinthető.

12.6 A Helyi Óvodai Nevelési Program hatályba lépése

- A Helyi Óvodai Nevelési Program 2010. szeptember hó 01.napján lép hatályba.
- A hatályba lépést követően az intézmény valamennyi dolgozója óvodai nevelő munkáját a Helyi Óvodai Nevelési Program alapján végzi.

13. Felhasznált irodalom

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Budapest, 2010.

Rudolf Steiner: Általános Embertan
Budapest, 2008.

Vekerdy Tamás: Kicsikről nagyoknak
Budapest, 2008.

Waldorf Óvodapedagógiai Program
Budapest, 1997.

14. Legitimációs záradék

1. Véleményezte: (Szakértő)	aláírás: dátum:
2. Egyetértését nyilvánította: (Szülői Szervezet)	aláírás: dátum:
3. Elfogadta: (Nevelőtestület)	aláírás: dátum:
4. Jóváhagyta: (Önkormányzat)	aláírás: dátum:
5. Tájékoztatásul megkapta:
6. Irattári szám:

Melléklet:

Eszközjegyzék:

Szabad játék eszközei:

az eszközök stilizáltak és/ vagy élethűek, részletesen kimunkáltak

- különböző kuckók
- ideiglenesen kiépíthető házacskák
- bot-paripák
- palástok
- textil koronák, fejdíszek
- babák, bábok
- nagy fa és kő építőelemek
- különböző természetes anyagok, textíliák
- babaház bútorokkal
- babakonyha felszereléssel
- kötött állatok, filcből készült állatok

Művészeti tevékenység eszközei:

Mese:

- gyertya,
- könyvek

Vers:

- tervszerű, komplex, integratív tevékenységsorok,
- hely, idő biztosítása,
- saját készítésű leporellók

Bábozás:

- saját készítésű álló bábok,
- saját készítésű marionett figurák,
- asztal,
- színes selymek

Zene, ének:

- különböző hangszerek,
- kis rézharangok,
- harangjáték,
- gyerek-hárfa,
- xilofon,
- csörgők, botok,
- pengetős vagy fúvós hangszerek,
- hangvilla, vagy hangsíp

Képkészítés, formázás

- méhviaszból készült (ezért illatos), élénk, telített színű téglácska alakú kréták,
- méhviaszból készült (ezért illatos), élénk, telített színű rúd alakú kréták,
- minden gyerek számára külön gyűjtő mappa,
- sok színnel megfestett, kártolt gyapjú,
- filc anyaggal bevont lapok,
- vizes alapú akvarell festék,
- élénk, telített színű, a kéz melegétől megpuhuló méhviasz lapocskák,
- tészta,
- rajztábla,
- szivacsok,
- vizes üvegek,
- festőszekrény
- ecset
- festékes tálkák

Háztartási, kerti munkák eszközei:

- vasalódeszka,
- vasaló,
- szövőkeret, körmöcske,
- varródoboz, olló,
- selyemkendő,
- színes pamutkendő,
- színes gyapjú, fehér gyapjú,
- színes gyapjúfonal, színes filcanyag,
- kerti szerszámok